

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

OSKAR NEDBAL

POHÁDKA O HONZOVĚ

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

Premiéra 23. června 1956 v Divadle Jiřího Myrona

OSKAR NEDBAL

Pohádka o Honzovi

Taneční pohádka o 5 obrazech na libreto Fr. Hejdy

Dirigent: Vladimír Brázda

Režisér a choreograf: Em. Gabzdyl

Scéna: prof. Jan Obšil

Kostymy: Marie Stejskalová - nositelka vyznamenání „Za vynikající práci“ a Josef Stejskal

Osoby a obsazení:

Král	Josef Pecháček
Princezna, jeho dcera	Hilda Kramolišová
Táta	Vlasta Pavelcová
Máma	Antonín Michalík
Honza	Mílča Pírková
Vašek	Ladislav Mašek
Jirka	Leo Krawiarz
Král lesních duchů	Josef Sokol
Lesní muž	Emerich Gabzdyl
Lesní víla	Karel Jurčík
Vodní vážka	Julie Jastřembská
Zlatokřídlý	Jarmila Hylasová
Vodní víla	Albert Janíček
Faun	Dagmar Svobodová
Motýli, vosy, ptáci, lesní a vodní víly	Bohuslav Pašek
Krčmář	dámy baletu
Panoši	Miroslav Lojín
Princezniny družky	Albert Janíček
Pacholata	Bohuslav Pašek
První rytíř	dámy baletu
Druhý rytíř	**
Zbrojnoši	Kazimír Karbowskiak
Netopýři	Miroslav Vojtasík
Lid	páni operetního sboru
Chlapci	**
Děvčata	baletní a operetní sbor
Sousedé, muzikanti, dvořané a smuteční hosté	páni baletu
	dámy baletu
	operetní sbor

** žákyně vyšší hudebně pedagogické školy

Asistent choreografa: Julie Jastřembská

Korepetitoři: Jan Gabzdyl a Vítězslav Hlávka

Dekorace, kostymy, vlásenky, světla a stavby — kolektiv SDO

OSKAR NEDBAL

Když si o vánocích 24. prosince 1930 v Zagrebu vzal život náš nejpopulárnější operetní skladatel Oskar Nedbal, bylo už jeho dílo známé a zpráva o nenadálé mistrově smrti zapůsobila nepříjemně v celém divadelním světě. Odešel nejen vynikající skladatel, ale také znamenitý dirigent, dokonalý výkonný hudebník ovládající několik hudebních nástrojů, zvláště pak jako člen Českého kvarteta, hrající mistrovsky na violu.

Narodil se 26. března 1874 v Táboře, studoval na pražské konservatoři na počátku v oddělení dechových a bicích nástrojů, později housle. Při studii si Nedbal osvojil teorii hudby, a povolání Antonína Dvořáka za profesora komposice na konservatoř vzpružilo Nedbala do té míry, že před odjezdem Dvořákovým do Spojených států severoamerických, byl mladý mistr vedle Suka a Nováka jedním z předních Dvořákových žáků. Brzo se stal členem slavného komorního sdružení „Českého kvarteta“ spolu s J. Sukem, K. Hoffmannem a J. Bergrem, na jehož místo po jeho smrti nastoupil prof. H. Wihan. S Českým kvartetem projel Nedbal celou Evropu a slávu české hudby zanesli čtyři slavní mistři až do zámoří. Sám pak absolvoval řadu sólistických samostatných vystoupení, která potvrdila jeho jedinečnou instrumentální virtuositu.

Skladatel v karikatuře

Nedbal byl však nad jiné povolán, aby se stal dirigentem a jeho úspěchy na tomto místě v Praze, Berlíně, Paříži a Petrohradě byly současně triumfem českého umění. Jako dirigent Tonkünstlerorchestru působil ve Vídni do roku 1919 a uplatnil se také přechodně v Lidové operetě. V roce 1923 se stal ředitelem a podnikatelem Slovenského národního divadla v Bratislavě, kde zejména v koncertech Osvětového svazu velmi prospěl celkové úrovni hudebního života města. Byl lektorem Komenského university a pak se stal šéfem hudebního oddělení tehdejší bratislavské odbočky Radiojournalu (Čs. rozhlasu). V únoru a březnu 1924 podnikl se Slovenským národním divadlem zájezd do Barcelony a Madridu, kde řídil „Prodanou nevěstu“ a „Rusalku“ v režii Jar. Kvapila a výpravě A. Weniga, v květnu a červnu byl s tímto divadlem na zájezdu v Praze.

Skladatelsky se během svého pobytu ve Vídni obrátil výhradně k lehkému oboru baletnímu a operetnímu. V roce 1902 vznikla „Pohádka o Honzovi“, v roce 1908 balet „Z pohádky do pohádky“, pak „Princezna Hyacinta“ (1911), pro Vídeň složil „Čertovu babičku“ (1912) a „Andersena“ (1914). V oboru operety začal „Cudnou Barborou“ (1910), pokračoval komponováním „Polské krve“ (1913) — své nejúspěšnější operety, dále „Vinobraním“ (1917), „Krásnou Saski“ (1917), „Erivanem“ (1918), „Donou Glorií“ (1930) — dále složil komickou operu „Sedlák Jakub“, která měla premiéru v Brně v roce 1922. Z jiných skladeb je třeba se zmínit o klavírních skladbách, nazvaných „Pohádka a smutku štěstí“ (1906) a o Violoncellové sonátě e-moll op. 7., o Písních op. č. 2; dále to jsou Nedbalovy Letters intimes op. 7., Romance a serenáda atd.

Ve skladbě je Nedbal dokonalým mistrem v ovládní technických prostředků výrazů a formy. Přes skladatelskou virtuositu a vtipné jednotlivosti, nerozšířil však českou hudbu o nové ideje a směry. V jeho dílech a hudbě proniká stejně duch slovanský jako románský — pádnější, samorostlý, ale ohnivěji český, jak jej známe z díla Dvořákova — tu zase plný ušlechtilosti a jemného vtipu, jak nám zazníva z tvorby francouzské.

Světová premiéra Nedbalova „Pohádka o Honzovi“ byla 24. ledna 1902 v Národním divadle a byla právě v době, kdy Oskar Nedbal byl slavným violistou Českého kvarteta a dirigentem. Bylo to temperamentné období života, jenž — jak píše akademik Václav Štěpán — své neskromné povaze hrál velkou roli. Vnikal všude a všude se snažil nahlédnout do života. „Pohádka o Honzovi“ byla poprvé uvedena pantomimou, ale ne pantomimou, kterou v té době v Čechách v čele s mistroví probouzel již tehdy balné, jenž ovšem byl vychován v době, kdy se v divadlech, kteří měli mnohdy velmi přísné pravidla, smí a nesmí. Nedbal si proto netroufal s hudbou příliš otevřeně, aby neupadl do složení této baletní pantomimy, o čemž byl moderním pokusem o hudební dramaturgii ani divu, že premiéra byla slavná právě svou nedečkavostí. Nedbal zaujal pro svou baletní pantomimu tak, že roli princezny dokončil Hana Kvapilová. Výsledek však byl velmi úspěšný: skladatel: „Pohádka o Honzovi“ se

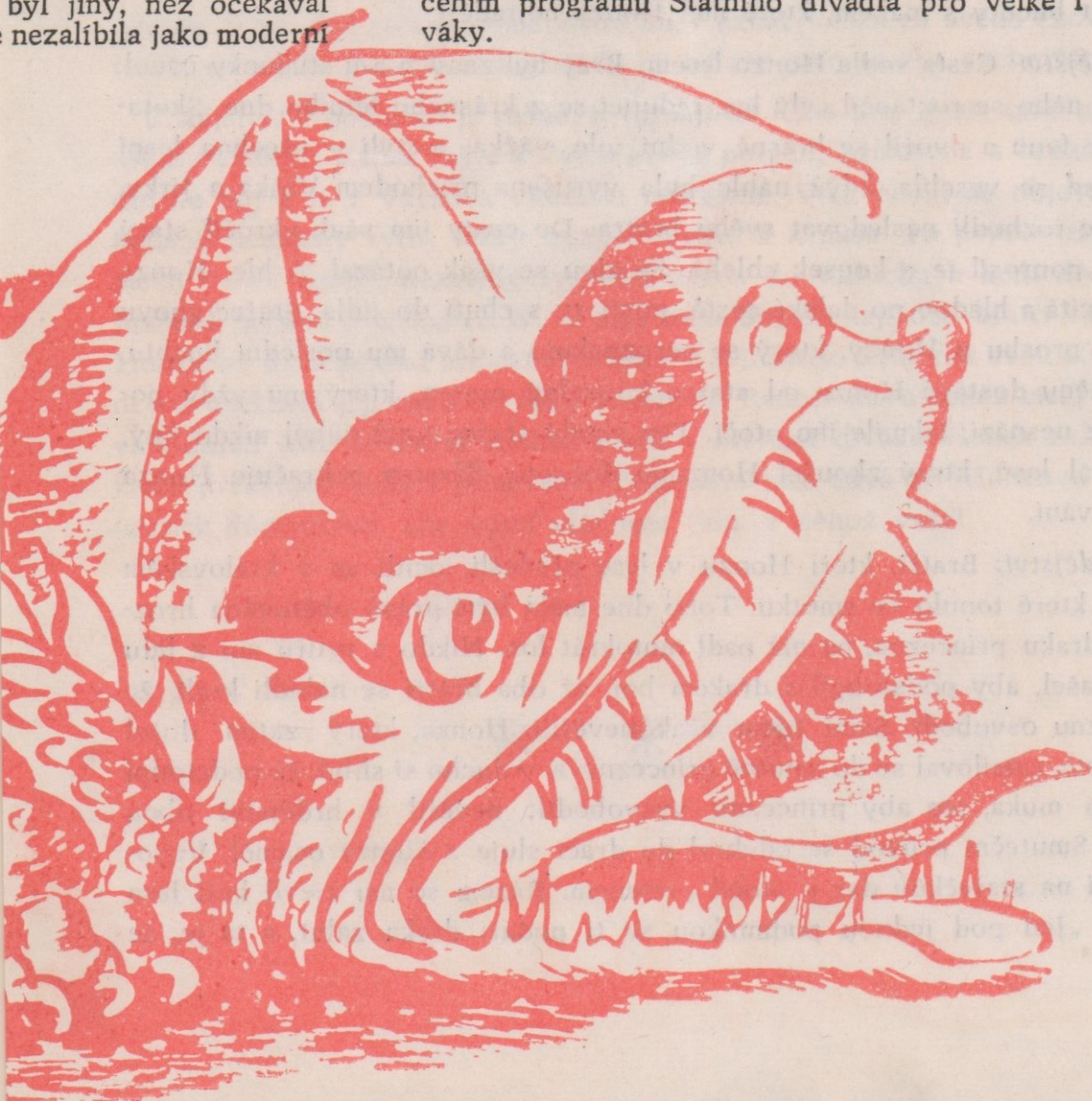
baletu „Pohádka o Honzovním divadle v Praze Nedbal byl už nejen meta, ale také známým v období skladatelova Zdeněk Nejedlý — při svou roli i společensky. být vlivu a rozhodovat. le slov skladatelových byčejná. V podstatě se etní a operetní skladatel, velkých našich mistrů, názory na to, co umělec poufal vystoupit s touto adl v „nemílost“. Proto které říká, že je novým rama beze zpěvu. Není a že obecenstvo hořelo svou premiéru celé dice hrála hlavní herečka byl jiný, než očekával e nezalíbila jako moderní

hudební drama, ale jako hra pro malé i velké děti. Došla postupně takové obliby, že 1. 9. 1907 měla v Národním divadle v Praze své 50. představení.

V Ostravě bylo první provedení této pantomimy v roce 1923, avšak nikoliv ostravským divadlem, nýbrž Slovenským národním divadlem z Bratislavy, kde dílo nastudoval a s ním k pohostinskému představení do Ostravy přijel dřívější šéf ostravského baletu Achille Viscussi. Premiéra 23. června 1956 je tedy v ostravském Divadle Jiřího Myrona vlastně prvním provedením „Pohádky o Honzovi“ v inscenaci našeho divadla a jeho baletu. Choreografem a režisérem tohoto provedení je šef baletu SDO Emerich Gabzdyl který mnohá pantomická místa nahradil tancem. Zatím co dříve byly obsazovány role Honzy a princezny členy činohry nebo opery, jsou v těchto rolích v ostravské inscenaci výhradně sólisté baletu, kteří se zde uplatňují oproti dřívějšímu hereckému pojetí, nejen herecký, ale také tanečně.

Provedení „Pohádky o Honzovi“ je nesporně obohacením programu Státního divadla pro velké i malé diváky.

Šk

POHÁDKA O HONZOVI

I. dějství: Je tomu již dávno, kdy v české vesnici žili spokojeně hostinský se svou ženou. Měli 3 syny: Vaška, Jirku a Honzu. Když synové dospěli, vydal se Jirka s Vaškem do světa na zkušenou, zatím co nejmladší Honza zůstal doma. Byl to hezký, urostlý mládenec, ale jinak takový „budižkničemu“. Máma ho měla ráda pro jeho dobrou povahu, práce ani hluku mnoho nenadělal a většinu dne prospal v hospodě za pecí. Tak také tomu bylo v den, kdy se vrátili z cesty oba jeho bratři a kdy celá vesnice v hospodě oslavovala jejich návrat. Však také udivovali přítomné svým vyprávěním o dalekém světě a o svých zážitcích. Venkovský lid se zájmem naslouchal jejich vyprávění, oba měli své přívržence a rozjařená mládež se dostala do hádky; hlomozem se probudil i Honza, který se vmísil mezi ně a nakonec to sám nejvíce odnesl. Bratři se začali Honzovi vysmívat, a když na něho doráželi, vzal je najednou za šosy, zvedl do výše a mrštil jimi o zem. V údivu byla rázem celá hospoda, když Honza sdělil mámě své rozhodnutí. Jíti do světa. Plačící máma mu dala na cestu raneček, do něhož nezapomněla přibalit buchtu s mákem, které měl Honza nejraději.

II. dějství: Cesta vedla Honzu lesem. Brzy byl znaven a u studánky usnul. Kolem něho se roztančil celý les, radující se z krásného letního dne. Skotačil zde faun a dvořil se krásné vodní víle, vážka, motýli a všechna lesní chamraď se veselila, když náhle byla vyrušena příchodem Vaška a Jirky, kteří se rozhodli následovat svého bratra. Do cesty jim však vkročil starý muž a poprosil je o kousek chleba. Se zlou se však potázal. A hle, Honza již procítá a hladov po daleké cestě, pustí se s chutí do jídla. Stařec znovu zkouší prosbu u Honzy, který se nerozpakuje a dává mu poslední buchtu. V odměnu dostává Honza od starce kouzelný prsten, který mu vždy pomůže z nesnází, jakmile jím otočí. Ten chudý stařec totiž nebyl nikdo jiný, než král lesů, který zkoušel Honzovu dobrotu. Šťasten pokračuje Honza v putování.

III. dějství: Bratři, kteří Honzu v lese předešli, ocitli se v královském městě, které tonulo ve smutku. Toho dne měla býti právě obětována hroznému draku princezna, na niž padl tentokrát los. Nikdo z rytířů ani z lidu se nenašel, aby podstoupil s drakem boj, až oba bratři se nabídli králi, že princeznu osvobodí. Sami tomu však nevěřili. Honza, který zatím došel do města, zamiloval se do smutné princezny a v duchu si slíbil, že podstoupí veškerá muka, jen aby princeznu vysvobodil; nevěřil v hrdinství obou bratří. Smuteční průvod se odebral do dračí sluje a Honza osaměl. Vzpomněl si na stařečkův dar a otočil prstenem. Rázem se mu zjevil král lesa a řekl: „Jen pod jednou podmínkou se ti podaří draka zabít, a ta je, že

ihned potom zmizíš, aniž tě kdo pozná." Honza přemohl lítost, že se musí vzdát princezny, ale pro lásku k ní slíbil tak učinit.

IV. *dějství*: Průvod s princeznou přichází do skalní sluje, vzadu jdou Vašek a Jirka. Po rozloučení se svými družkami zůstává princezna sama s oběma bratry. Nešťastnou princeznu utěšuje Jirka, Vašek zbaběle prchá a skrývá se mezi skalami. Totéž učiní i Jirka, když vidí oheň a kouř a slyší rachot hromů, vycházející z jeskyně. Princezna zůstává sama... Leč v poslední chvíli, kdy už drak vylézá z jeskyně, se objevuje ve sluji neznámý rytíř, krásně oděný, a pouští se do boje s drakem. Hned při prvním zásahu mu usekne hlavu a princezna je osvobozena. K jejímu žalu ji však neznámý rytíř opouští. Honza takto plní slib, daný králi lesa. — Toto všechno pozorovali bratři ze svých úkrytů. Využívají odchodu rytíře a donutí princeznu k prohlášení, že ji osvobodil Vašek. Marně odpírá princezna tak učinit, Vašek jí k přísaze donutí. Zatím se vrátil královský průvod do sluje a otec - král chce vložit ruku své dcery do rukou zachránce; princezna však odmítá a jen pod jednou podmínkou chce uznat Vaška za svého chotě, zvítězil-li v turnaji, který král uspořádá na oslavu princeznina zachránění.

V. *dějství*: V podhradí je rušno. K turnaji se hlásí dva rytíři, kteří se mají utkat s Vaškem. Zápas začal a Vašek je oba porazil; princezna s hrůzou sledovala boj a je z Vaškova vítězství nešťastná. V tu chvíli se objevuje na kolbišti neznámý rytíř, který vyzývá Vaška k zápasu. Po prvním třesnutí mečů Vašek upadá, neznámý rytíř ho zvedá do vzduchu a hodí druhému bratru k nohám. Nečekajíce, co se dále bude dít, prchají oba bratři z města; Honza se dává poznat princezně a vrací jí její šátek. Král vítá svou šťastnou dceru a vkládá její ruku do ruky Honzovy. Radost davů nezná mezí a nejvíce dojatí jsou Honzovi rodiče, které v zástupu diváků Honza zahlédl a které představil králi i princezně. Princezna pak dává na Honzovu hlavu odznak důstojnosti, aby mohl vládnout lidu, z něhož vyšel.

O. Nedbal: Pohádka o Honzovi. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě.
Redakce: H. Šimáčková a Jos. Štěpánek, výtvarná spolupráce prof. J. Obšil.
Vytiskly Ostravské tiskárny, n. p., provozovna 02, Ostrava I, Hollarova 14.
T 06193 Cena 0,90 Kčs.